

DANALARDA RASTLANAN BRACHYGNATHIA İNFERİOR OLAYLARININ KLİNİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Doğan Aslanbey*

Aspect Clinique du Cas Brachygnathie inferieur Chez le Veau.

Résumé : Deux veaux montafons ont été amenée à la clinique pour le traitement, à cause du brachygnathie inférieur extrêmement déterminé. A côté de cet anomalie congénitale, ils presentaient en meme temps, chacun, un hematome diffus qui localisé en sous-muqueuse de la partie orale de la mandibule. Tout d'abord, on à traité chirurgicalement les hematomes, afin d'écarter cet obstacle à l'entrée de la bouche. Puis on a suturé la région, en vu d'obtention à la production d'un tissu fibreux. Mais les animaux sont mort au deuxième jours de l'opération, à cause de leur mauvais état général. C'est pourquoi, on n'a pas pu observer les resultats définitifs de l'opération.

Özet : İleri derecede brachygnathia inferior olayı nedeniyle iki montafon dana, sağtım için kliniğe getirilmiştir. Aynı zamanda alt çene oral ucunda ve mukoza altında yaygın hematom da bulunan bu iki benzeri konjenital anomali olayında; öncelikle ağız girişini tıkayan hematomlar şirurjikal olarak sağıtılmış, daha sonra alt çene ucunda fibröz bir doku oluşumunu amaçlayan dikişler uygulanmıştır. Ancak bu girişimlerin sonucu saptanamadan, hayvanlar bozuk olan genel durumları nedeniyle operasyonlarının ikinci günü ölmüşlerdir.

Giriş

Kalıtısal olarak yavruya geçebilen konjenital anomalilerden "brachygnathia inferior" olayı, hayvan yetiştiriciliğinde önemli bir yapılaş bozukluğu olarak dikkati çekmektedir. Letal faktörlerden ileri gelen ve mandibula'nın normalden daha kısa şekillenmesiyle ortaya çıkan bu gelişim bozukluğuna, evcil hayvanlardan danalarda oldukça sık raslanmaktadır (1, 3, 4, 6, 7).

Bu tip anomali bulunan yavrular ya ölü doğmakta, ya da embriyotomi ile alınmaktadır. Doğabilenler ise, alt çenedeki malformas-

*A.Ü. Veteriner Fakültesi, Travmatoloji ve Ortopedi Kürsüsü Doçenti, Ankara, Türkiye.

yon nedeniyle emememekte ve beslenemediğinden doğumu izleyen ilk günlerde ölmektedirler (2, 3, 5).

Hayvan sahiplerinin ekonomik düşüncelerle, bu gibi danaları, doğumu izleyen ilk günlerde Veteriner Hekime veya kliniğe getirerek sağıtımını istediklerine tanık olunmaktadır.

İleri derecede şekillenmeyen bazı brachygnathia inferior olaylarının şirurjikal yolla sağıtımına girişilebileceği, bunun için: üst çene oral ucunda yapılacak kesme işlemiyle her iki çeneyi eşit duruma getirmeyi amaçlıyan bir yöntemin denenebileceği bazı literatür kaynaklarda (2,5) yer almaktadır. Ancak bu yöntemin her olay için başvurulabilecek bir sağıtım şekli olmadığı da kaydedilmektedir. Bu gibi olayların şirurjikal yolla sağıtımını için denenebilecek diğer bir yol ise: Her iki tarafta corpus mandibula'da (Z) harfi şeklinde osteotomi yapmak suretiyle, oral kısmın biraz ileri kaydırılıp, tel dikişleriyle mandibula'da ostcosentez yaparak alt ve üst çenede eşitlik sağlama girişiminde bulunmaktır. Fakat bu konuda literatür bilgiler çok sınırlı bulunmakta ve alt çene kısalığında şirurjikal sağıtım girişimlerinin şimdilik başarılı sonuç vermekten uzak olduğu kaydedilmektedir (2, 5).

Materyal ve Metod

Materyalimizi, kliniğimize 25.1.1973 tarihinde getirilen ve 18 no.lu protokola kaydedilen 1 günlük montafon erkek dana ile 28.5.1975 tarihinde getirilerek 163 protokol no.ya kaydedilen 5 günlük yine montafon ırkı dişi dana oluşturmuştur.

Anemnceze göre, birinci olayımızdaki dana'yı doğuran montafon ineğin 7 yaşında olduğu, hiç sun'i tohumlama yapılmadığı, bu dana ile 5 nci doğumunu yaptığı, bundan önceki doğumunun güç olduğu ve yavrunun normal görünümüne rağmen 24 saat sonra öldüğü saptanmıştır. İkinci olaydaki dananın sun'i tohumlama sonucu elde edildiği ve ineğin ilk yavrusu olduğu anlaşılmıştır.

Bulgular : Klinik yönden muayene edilerek, Fakültemiz Anatomi ve Patolojik-Anatomi Kürsülerince de değerlendirilmesi yapılan 1 nci olayımızdaki, bir günlük erkek montafon danada : Palpasyon ve radiografi (Şekil I) ile mandibulanın ancak birinci premolarlar hizasına kadar gelişerek, ileri derecede sayılabilecek brachygnathia inferior şekillendiği saptandı. Alt çene oral ucunda, mukoza altında 13 cm.

uzunluk ve 6 cm. genişliğinde, sağda 1,2,3 ve 4 ncü incisiv'ler, solda ise, birincisi düşmüş 2,3, ve 4 ncü incisiv'lerin aralıklı olarak yer aldıkları görüldü (Şekil II ve III). Ağız boşluğu girişini tıkayan bu oluşum hayvanın ağız hareketlerini ve beslenmesini tamamen kısıtlamıştı.

İkinci olayımızı oluşturan 5 günlük dişi montafon dana'da: Kemik yapı olarak mandibula'nın belirgin şekilde kısalığı saptandı. Alt çene'nin oral ucunda, mukoza altında birinci olayımıza benzer şekilde, fakat daha az hacimli ve sol tarafa doğru çıkıntı yapmış bir hematoma ile bunun üzerinde 3 adet incisiv'in yer aldığı görüldü (Şekil V).

Metod: Her iki olayda benzerlik olduğu için, aynı operatif yöntem uygulandı. Bunun için mandibula kısalığını, alt çene oral ucunda bir miktar da olsa operasyon sonucu oluşacak fibröz bir doku ile gidermeğe çalışarak, maxilla ile karşılıklı olarak ağız hareketlerinde bir uyum sağlamak amaçlandı.

Rompun ile sağlanan analjezi ve lokal anestezi altında 1 nci olayda: Önce incisiv dişler sırası yönünde mukozaya yapılan bir ensizyon ile hematoma boşaltıldı. Burada oluşan boşluğun içi kontrol edildi ve herhangi bir kanamaya rastlanmadı. Mukoza üzerinde yer almış incisiv'ler bir Pean pensi ile kolayca uzaklaştırıldı. Çene altında, oral uca doğru median hatta bir punksiyon yapılarak, boşluğun drenajı için buraya kauçuk bir dren uygulandı. Labium inferior'un 2 cm. iç tarafından mukoza üzerinde, düzenli olarak yapılan iki ensizyonla, hematoma sonucu oluşmuş taşkın mukoza kısmı kesilerek alındı. Daha sonra ensizyon yapılan bu mukoza kenarlarına alt çene normal şekil verecek tarzda 1 no. supramid ile (U) dikişleri uygulandı. Bu dikiş uygulamasında taşkın şeklindeki mukoza altı dokularının bir kısmı, fibröz doku gelişimine yardımcı olmak üzere oral uca doğru toplanarak, supramid dikişleriyle iç tarafta tesbitine dikkat edildi (Şekil IV). Operasyon sonunda hayvana antibiotik enjeksiyonu yapıldı ve i.v. olarak 200 ml. serum glucose verildi. Ertesi günün sabahı sonda ile süt içirildi. Ancak hayvan iki gün yaşayabildi.

İkinci olayımızda da yukarıda belirttiğimiz operatif yol aynen izlendi (Şekil VI). Ancak genel durumu oldukça bozuk bulunan bu dana inanition nedeniyle operasyonun ikinci günü öldü.

Sonuç

Brachygnathia inferior ve aynı zamanda alt çene ucu mukoza altında hematoma bulunan konjenital anomalili iki dana'da uygulanan operasyonların hayvanların beslenmesinde oynayacağı rol saptanamamıştır. Çünkü, genel durumları bozuk olan hayvanlar kurtarılmıyarak operasyonu izleyen ikinci günde ölmüşlerdir.

Tartışma

Danalarda rastlanan ileri derecedeki brachygnathia inferior olayları hayvan yetiştiriciliğinde önemli bir yapılaş bozukluğu olarak dikkati çekmekte ve hayvanı besleme olanağından yoksun bırakmaktadır. Oldukça sık rastlandığı kaydedilen (1,3,4,6,7) bu gelişim bozukluğu, hayvan yetiştiricilerini endişelendirmekte ve zaman, zaman bunun çözümü için kliniğe başvurumaktadırlar. Şüpheli yok ki, literatür kaynaklarda da belirtildiği gibi (2,5) bu olaylardan ileri derecede olmıyanlara, alt ve üst çenede karşılıklı uyum sağlayabilecek operatif girişimler düşünülebilmektedir. Böyle bireysel olaylara klinik yönden sağıtım olanakları aramanın çok yüzeysel kalacağı açıktır. Esas sorun klinisyen olarak bizim yetkimiz dışında kalmaktadır. Çünkü, kalıtsal olarak yavruya geçebilen bu gibi konjenital anomalilerin, zootekni açısından dikkate alınarak damızlık seçimi v.b. konuları içeren yayınlar (1) ve benzerleri ışığında sürdürülecek çalışmaların, hayvan yetiştiriciliği ile uğraşan vatandaşlara daha yararlı olacağı ve soruna köklü çözüm getireceği görüşündeyiz. Kliniğe yansıyan ve sağıtımı istenen 2 olay nedeniyle bu yöndeki görüşümüzü belirtmenin meslek açısından faydalı olacağı kanısındayız.

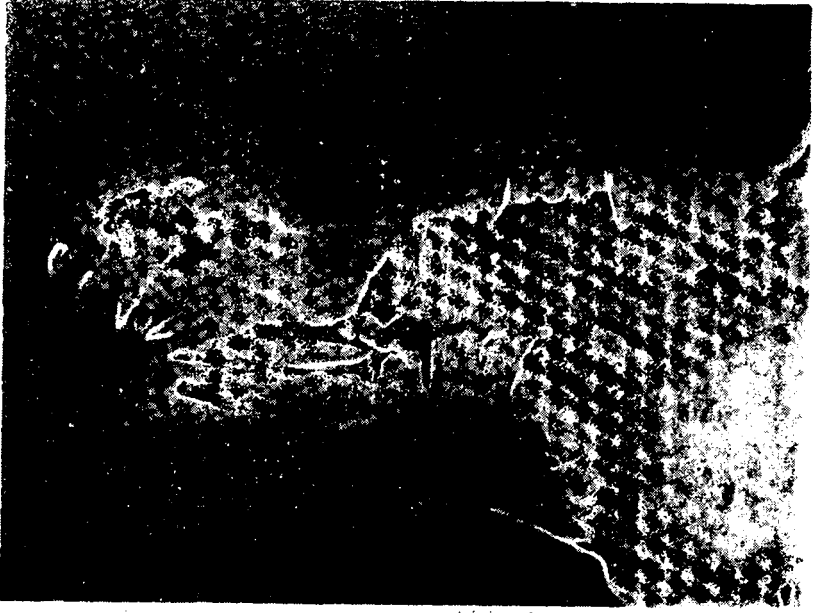
Kliniğe getirilen 2 dana'ya ilişkin brachygnathia inferior olaylarında, literatürlerde (2,5) belirtildiği gibi alt çeneyi, mandibula'da yapılacak osteotomi ile uzatma veya üst çene ucunun bir kısmını keserek kısaltma olanağı görülmemiştir. Esasen her iki olayda da yer alan alt çene ucundaki yaygın hematoma öncelikle şirurjikal olarak sağıtılmıştır. Çünkü, bu oluşumlar hayvanların çene hareketlerini kısıtlıyor ve emmeyi engelliyordu. Metod kısmında ayrıntılı olarak belirttiğimiz şekilde şirurjikal yolla alt çene ucunda fibröz doku oluşumunu sağlayacak şekilde mukoza'ya dikiş uygulanmıştır. Ancak genel durumları iyi olmıyan dana'lar operasyonu izleyen ikinci günde ölmüşlerdir. Bu nedenle başvurduğumuz şirurjikal girişimin göstereceği olumlu veya olumsuz sonuç saptanamamıştır. Bu olaylarda bizi şirurjikal girişime zorlayan durum, öncelikle ağızı tıkayan ve çene hareketlerini tamamen kısıtlayan hematoma'lar olmuştur.

Kliniğe getirilerek, ekonomik düşünceler etkisiyle sağtımları istenecek benzeri olaylarda öncelikle izlenecek yolun, hayvanların sun'i olarak beslenerek genel durumlarını düzeltmek, daha sonra şirurjikal yöntemlerle sağıtıma girişmenin yerinde olacağı kanısındayız.

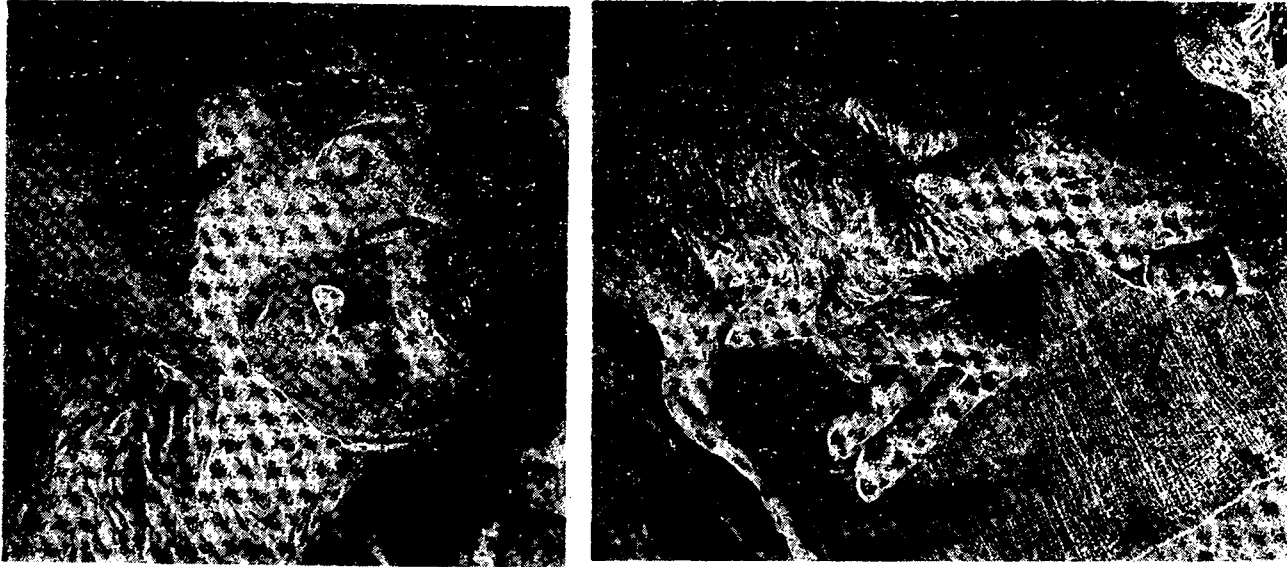
Literatür

- 1- **Arıtürk, E.** (1962) : *Fırcil Hayvanların (At, Sığır, Koyun ve Keçi) Kalıtsal Bozukluk, Hastalık ve Letal Faktörleri ve Bunların Genetiği*. Lalahan Zootekni Araştırma Enstitüsü, Yayın No: 14, Ankara Basım ve Ciltevi, 1-72.
- 2- **Bolz, W., Dietz, O., Schleiter, H., Teuscher, R.** (1973) : *Traité de Pathologie Chirurgicale Spéciale Vétérinaire*. Tome: I. Ed. Vigot Frères, Paris, 1-467.
- 3- **Deniz, E.** (1965) : *Bir Danada Bilateral Palatoschisis'le Birlikte Şekillenmiş Kalıtsal Anomali Olayı Brachygnathia Inferior, Ankylose ve Perosomie Üzerinde Etütler*. A.Ü.Vet. Fak. Derg., XII, 1-2, 54-74.
- 4- **Deniz, E.** (1966) : *Çok Ender Bir Anomali: Bir Erkek Danada Extrem Agnathie*, A.Ü.Vet. Fak. Derg., XIII, 3, 281-291.
- 5- **Gibbons, W.J., Catcott, E.J., Smithcors, J.F.** (1974) : *Médecine et Chirurgie des Bovins*. Ed. Vigot Frères, Paris 1-938.
- 6- **Koch, P., Fischer, H., Schumann, H.** (1957) : *Erbpathologie der Landwirtschaftlichen Haustiere*. Verlag Paul Parey, Berlin. 1-436.
- 7- **Pamukçu, M.** (1968) : *Veteriner Patoloji, I cilt, Sindirim Sistemi Hastalıkları* A.Ü.Vet. Fak. Yay.: 228, Ders Kitabı: 130, A.Ü. Basımevi. IX 1-494.

Yazı "Dergi Yazı Kuruluna" 23.2.1976 günü gelmiştir.

Şekil 1. Birinci olayın radiografisi.
Fig. 1. Radiographie du première cas.

Şekil II ve III. Birinci olayın operasyon öncesi görünüşleri.

Fig. II ve III. Vues du première cas, avant l'opération.

Şekil IV. Birinci olayın operasyon sonrası görünümü.
Fig. IV. Vue du premiere cas, Aprés l'opération.

Şekil V. İkinci olayın operasyon öncesi görünümü.
Fig. V. Vue du deuxième cas, avant l'opération.

Şekil VI . İkinci olayın operasyon sonrası görünümü.

Fig. VI . Vue du deuxième cas, après l'opération.